

**NATIONELLT
MARKNADSKONTROLLPROGRAM**

2015

Finland

Innehållsförteckning

1. DEN ALLMÄNNA ORGANISERINGEN AV OCH INFRASTRUKTUREN HOS MARKNADSKONTROLLEN.....	3
1.1. Nationella marknadskontrollmyndigheter och deras ansvarsområden.....	3
1.2. Samordningen av och samarbetet mellan nationella marknadskontrollmyndigheter.....	5
1.3. Samarbetet mellan de nationella marknadskontrollmyndigheterna och tullen.....	6
1.4. Systemet för snabbt informationsutbyte Rapex.....	7
1.5. ICSMS-systemet för utbyte av information	7
1.6. Allmän beskrivning av marknadskontrollåtgärderna och förfaranden i samband med dem	7
1.7. Allmänna ramar för samarbetet med andra medlemsstater och tredjeländer	9
1.8. Bedömning av och rapportering om marknadskontrollåtgärder.....	9
1.9. Branschövergripande marknadskontrollåtgärder som planerats för 2015	9

1. DEN ALLMÄNNA ORGANISERINGEN AV OCH INFRASTRUKTUREN HOS MARKNADSKONTROLLEN

1.1. Nationella marknadskontrollmyndigheter och deras ansvarsområden

Marknadskontrollen i Finland är sektoriserad. Det finns lagstiftning inom flera olika förvaltningsområden och flera kontrollmyndigheter. De finländska marknadskontrollmyndigheterna är verksamma inom sju olika förvaltningsområden. Marknadskontrollmyndigheterna och deras respektive ansvarsområden är (inom parentes ansvarigt ministerium):

- **Finlands miljöcentral, SYKE** (miljöministeriet)
 - Kyl- och luftkonditioneringsapparater, andra apparater som innehåller fluorerade växthusgaser
- **Kommunikationsverket FICORA** (kommunikationsministeriet)
 - Radio- och teleterminalutrustning
- **Konkurrens- och konsumentverket** (arbets- och näringsministeriet)
 - Märkningen av textilier
- **Livsmedelssäkerhetsverket, Evira** (jord- och skogsbruksministeriet)
 - Livsmedel, förpackningspåskrifter för livsmedel, gödselafabrikat och foder, material som kommer i kontakt med livsmedel
- **Polisstyrelsen** (inrikesministeriet)
 - Vapen och ammunition
- **Trafiksäkerhetsverket, TraFi** (kommunikationsministeriet)
 - Fallskärmar, fordon och särskilda tekniska enheter, fritidsbåtar (inkl. vattenskotrar), hängflygare, marin utrustning och ultralätta flygplan
- **Social- och hälsovårdsministeriets arbetarskyddsavdelning och regionförvaltningsverkens ansvarsområde för arbetarskyddet**
 - Linbanor, maskiner för yrkesbruk, maskiner som används i arbetet och personlig skyddsutrustning för yrkesbruk
- **Strålsäkerhetscentralen, STUK** (social- och hälsovårdsministeriet)
 - Strålning, elektromagnetiska fält, ultraviolettt strålning, laser, strålning och radioaktivitet i konsumtionsvaror
- **Säkerhets- och kemikalieverket, Tukes** (arbets- och näringsministeriet samt social- och hälsovårdsministeriet, miljöministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, inrikesministeriet och kommunikationsministeriet)
 - Ackumulatorer och batterier, aerosoler, barnvårdsartiklar, biocider, bullerutsläpp från maskiner, byggprodukter, cigarettändare, ekodesign för och energimärkning av energirelaterade produkter, elektroniska apparater, explosiva varor för civilt bruk, flyktiga organiska föreningar, förpackningar och förpackningsavfall, förrådstankar för farliga kemikalier, gasanordningar, hissar (inkl. rulltrappor), kemikalier, kemikalier i konsumtionsvaror, konsumenttjänster, konsumtionsvaror, kosmetika, leksaker, långlivade organiska föreningar, maskiner avsedda att användas av konsumenter, mätinstrument, möbler, personlig skyddsutrustning avsedd att användas av konsumenter, produkter som liknar

livsmedel, pyrotekniska produkter, textilier, transportabla tryckbärande anordningar, transportcontainrar och -förpackningar för farligt gods, utrustning och anordningar för räddningsväsendet, tvättmedel, växtskyddsmedel, ädelmetallarbeten.

- **Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, Valvira** (social- och hälsovårdsministeriet)
 - o Produkter och utrustning inom hälso- och sjukvården

- **Tullen** (finansministeriet)
 - o Barnvårdsartiklar, kemikalier, kemikalier i konsumtionsvaror, konsumtionsvaror, kosmetika, leksaker, livsmedel, personlig skyddsutrustning som är avsedd att bli använd av konsumenter, produkter som liknar livsmedel och textilier.

Marknadskontrollen utförs huvudsakligen på centralförvaltningsnivå, även om undantag kan nämnas, som t.ex. den kontroll av vissa i arbete använda produkters överensstämmelse med kraven som utförs av social- och hälsovårdsministeriets arbetarskyddsavdelning och regionförvaltningsverkens ansvarsområde för arbetarskyddet, där besluten om begränsning av utsläppandet på marknaden fattas vid ministeriet. Även den kontroll som utförs av Tullen har speciella särdrag, som tas upp nedan i kapitel 1.3.

De finländska marknadskontrollmyndigheternas kontaktuppgifter framgår av de sektorsspecifika marknadskontrollprogrammen samt av kommissionens webbplats

(http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/internal-market-for-products/market-surveillance/index_en.htm).

Finländska marknadskontrollmyndigheternas resurser:

Marknadskontrollmyndighet	Personal (årsverken)	Budget (€)
SYKE	0,2	n/a
FICORA	1,5	310 000
Konkurrens- och konsumentverket	0,02	n/a
Evira	5	n/a
Polisstyrelsen	1,2	418 000
Trafi	4,8	530 000
Social- och hälsovårdsministeriets (SHM) arbetarskyddsavdelning och regionförvaltningsverkens (RFV) ansvarsområde för arbetarskyddet	6,6 (sammanlagt) 1.8 (SHM) 4.8 (RFV)	260 000 (sammanlagt) 95 000 (SHM) 165 000 (RFV)
STUK	2	220 000
Tukes	58	6 249 000
Valvira	5	n/a
Tullen	18	1 000 000

1.2. Samordningen av och samarbetet mellan nationella marknadskontrollmyndigheter

Arbets- och näringsministeriet sköter samordnande uppgifter inom marknadskontrollen och ansvarar för samordningen av det nationella genomförandet av EU:s ackrediterings- och marknadskontrollförordning (EG) nr 765/2008. Utöver arbets- och näringsministeriet finns det inte något särskilt organ som samordnar och styr nationellt marknadskontrollverksamheten, och varje ministerium ansvarar för marknadskontrollen inom sitt eget förvaltningsområde. Arbets- och näringsministeriet deltar i möten i kommissionens expertgrupp Internal Market for Products (inklusive marknadskontrollmöten) och ansvarar för det nationella genomförandet av direktivpaketet. Arbets- och näringsministeriet ansvarar också för samordningen av samarbetet kring marknadskontrollen mellan olika ministerier.

I anslutning till arbets- och näringsministeriet finns en delegation för ärenden som gäller bedömning av överensstämmelse med kraven, som i praktiken har fungerat som stöd för arbets- och näringsministeriet i samordningen av de uppgifter som hänförs till marknadskontrollen. I delegationen finns representanter för marknadskontrollmyndigheter inom olika förvaltningsområden och de centrala intressenterna.

Delegationen tillsätts för tre år i sänder, och den arbetar i två sektioner, varav den ena behandlar frågor i anslutning till marknadskontrollen och de andra ackrediteringsfrågorna. Sektionernas arbete samordnas av en arbetssektion. Sektionerna sammanträder i genomsnitt fyra gånger per år.

Delegation har till uppgift att

- följa hur ackrediteringssystemet fungerar och lägga fram förslag om hur det kan utvecklas,
- följa annan bedömnings- och certifieringsverksamhet som nämns i förordning (EG) nr 765/2008 samt lägga fram förslag till utvecklande och samordning av den,
- följa och utvärdera övervakningen av produkter och förhållanden samt lägga fram förslag till utvecklande och samordning av bedömningsverksamheten,
- ge utlåtande över de krav som är avsedda att bli iakttagna vid verksamheten samt på begäran i andra frågor som gäller ackreditering,
- framlägga förslag på främjande av det inhemska och internationella samarbetet gällande verksamheten,
- lägga fram förslag om ordnande av utbildnings- och informationsverksamhet, och
- sköta andra uppgifter som särskilt ålagts delegationen.

Exempelvis arrangerade delegationen i oktober 2014 ett seminarium gällande säkerheten hos produkter som säljs på nätet.

I anslutning till arbets- och näringsministeriet finns också en konsumentssäkerhetsdelegation, en delegation för elsäkerhet samt en delegation för säkerhetsteknik.

För det nationella samarbetet i anslutning till systemen Rapex och ICSMS är de berörda myndigheterna med i det s.k. Mativa-nätverket (informationsutbyte om marknadskontroll). Nätverket sammanträder regelbundet och har bl.a. sina egna extranetsidor, där det finns relevant information och verktyg för myndigheterna.

1.3. Samarbetet mellan de nationella marknadskontrollmyndigheterna och tullens

Tullen och marknadskontrollmyndigheterna bedriver regelbundet kontrollsamarbete så att de utnyttjar de urvalsvillkor och riskregler som införs i Tullens system.

Ett särskilt viktigt samarbetsområde är det samarbete som bedrivs mellan marknadskontrollmyndigheterna och tullmyndigheterna i syfte att genomföra bestämmelserna i artiklarna 27–29 i EU:s ackrediterings- och marknadskontrollförordning. Avsikten med den riskbaserade tredjelandskontrollen, som genomförs i samarbete mellan Tullen och marknadskontrollmyndigheterna, är att försöka hindra att produkter som strider mot bestämmelserna får tillträde till den inre marknaden (utsläppande på marknaden). I fråga om konsumentprodukter är Tullen dessutom inom vissa sektorer (leksaker, kemikalier, kosmetika och konsumtionsvaror) enligt lag behörig tillsynsmyndighet i samband med import, med vissa begränsningar också när produkter importerats från andra medlemsländer. Tullen är också nationell marknadskontrollmyndighet för kemikaliernas del (vissa marknadskontrolluppgifter).

1.4. **Systemet för snabbt informationsutbyte Rapex**

De myndigheter som utför sådan marknadskontroll som avses i det allmänna produktsäkerhetsdirektivet (2001/95/EG) och i ackrediterings- och marknadskontrollförordningen är skyldiga att inom Rapex- och ICSMS-systemen göra sådana anmälningar till Europeiska kommissionen som förutsätts i nämnda rättsakter. För Finlands del fungerar Säkerhets- och kemikalieverket som nationell kontaktpunkt för Rapex. År 2012 utvidgades systemet Rapex till att omfatta också produkter som är avsedda för yrkesmässig användning. Samtliga marknadskontrollmyndigheter (inklusive Tullen) som nämns i avsnitt 1.1. använder Rapex-systemet.

1.5. **ICSMS-systemet för utbyte av information**

ICSMS-systemet har använts i Finland sedan 2012. Finlands nationella ICSMS-kontaktpunkt är Säkerhets- och kemikalieverket och systemet används av alla marknadskontrollmyndigheter (inkl. Tullen) som nämns i avsnitt 1.1.

Ett exempel på en nationell marknadskontrolldatabas är det Marknadskontrollregister (Markkinavontarekisteri) som Tukes för och som innehåller uppgifter om sådana produkter vars försäljning och marknadsföring Tukes har begränsat under de senaste tre åren. I registret samlas också information om sådana produktåterkallelser och tillbakadragande av farliga produkter från marknaden samt säkerhetsmeddelanden som gjorts av verksamhetsutövarna på frivillig basis. I databasen publiceras detaljerad information om produkterna, inkl. bilderna på produkterna, verksamhetsutövarnas kontaktuppgifter, skälen till åtgärder, de risker eller brister som är förenade med produkterna samt instruktioner för konsumenter om vad dessa bör göra.

1.6. **Allmän beskrivning av marknadskontrollåtgärderna och förfaranden i samband med dem**

Marknadskontrollen genomförs såväl proaktivt som reaktivt. Proaktiv kontroll utförs t.ex. i form av särskilda kontrollprojekt, som ofta är samprojekt på riksnivå, inom Norden eller på EU-nivå, och i form av fältkontroll, där kontrollerna gäller t.ex. produkter som säljs i affärerna eller produkter som används på arbetsplatser. Reaktiv kontroll å sin sida utförs på basis av uppgifter från bl.a. konsumenter, verksamhetsutövare, informationsutbytessystemen Rapex och ICSMS eller ibland från anmälningssystemet Business Application samt till följd av olyckor eller olycksfall som inträffat.

Den vid marknadskontrollen viktiga riskbedömningen är av betydelse också för fokuseringen av kontrollen. Vid såväl proaktivt utförd kontroll som vid reaktivt utförd kontroll som inletts på olika aktörers initiativ beaktas på grund av de begränsade resurserna riskbedömningen från fall till fall. Vid marknadskontrollen och planeringen av den utnyttjas dessutom uppgifter från kontrollen av produkter som kommer från länder utanför EU (s.k. tredjelandskontroll) samt vice versa. Vid kontrollsamarbetet utnyttjas också de anvisningar om samarbete mellan tull- och marknadskontrollmyndigheter som utfärdats av Europeiska kommissionen.

Utöver EU:s ackrediterings- och marknadskontrollförordning har varje sektor dessutom sin i huvudsak egen, nationell marknadskontrollagstiftning som gäller vissa produktgrupper. I Finland finns alltså ingen s.k. horisontell, nationell marknadskontrollagstiftning som gäller alla sektorer, men lagstiftningen för olika sektorer är dock i fråga om marknadskontrollen mycket likartad och överensstämmer med ackrediterings- och marknadskontrollförordningen. I fråga

om konsumtionsvaror kan man vid kontrollen dessutom vid behov tillämpa den allmänna konsument säkerhetslagstiftningen i kompletterande syfte, om sektorslagstiftningen, t.ex. när det gäller säkerheten, inte ger kontrollmyndigheten tillräckliga befogenheter. Vid marknadskontroll görs granskningar och utredningar och vid behov kan marknadskontrollmyndigheterna begränsa förekomsten på marknaden av en farlig produkt eller en produkt som strider mot kraven t.ex. genom att förbjuda försäljningen av den eller överlåtelsen av den för ibruktagande eller genom att bestämma att den ska återkallas. Marknadskontrollen är riskbaserad. Oberoende av huruvida en produkts icke överensstämmelse med kraven har upptäckts i samband med ett marknadskontrollprojekt eller på basis av en anmälan från en konsument eller ekonomisk aktör, ska marknadskontrollmyndigheten basera sina marknadskontrollåtgärder på en riskanalys.

Finland har inte en enda, nationell olycksfalls- eller olycksdatabas, utan information om hälsorisker samlas i flera register. Vissa marknadskontrollmyndigheter samt ekonomiska aktörer samlar uppgifter om olycksfall och olyckor. Ett exempel på en sådan databas är databasen VARO som upprätthålls av Säkerhets- och kemikalieverket. I den samlas information om olyckor och farosituationer i samband med farliga kemikalier, tryckbärande anordningar, gruvor, elanläggningar och –apparater samt hissa. För tillfället har uppgifter om cirka 7 000 enskilda fall eller sammandrag samlats i VARO-registret. De äldsta uppgifterna om olyckor härstammar från början av 1970-talet. I registret antecknas nuförtiden cirka 250 fall per år. Olycksskildringar publiceras på webbadressen <http://varo.tukes.fi>, så att olika sektorer kan utnyttja dem t.ex. vid riskbedömning eller säkerhetsutbildning.

Administrativa åtgärder är den mest allmänna påföljden för en ekonomisk aktör, om en produkt eller dokumentationen om produkten inte uppfyller kraven. Marknadskontrollmyndigheten kan med stöd av tillämplig lagstiftning exempelvis förbjuda saluföringen av en produkt eller ett produktparti och ålägga den ekonomiska aktören i fråga att se till att en produkt som medför risk dras bort från marknaden eller att den återkallas. Marknadskontrollmyndigheten kan vid behov förena sitt föreläggande med vite eller låta vidta åtgärden på den ekonomiska aktörens bekostnad, om denne inte frivilligt vidtar åtgärder. Inom många sektorer kan marknadskontrollmyndigheten också debitera den ekonomiska aktören för inköpspriset på produkten eller kostnader för provning av produkten om det visar sig att produkten inte överensstämmer med kraven. Detta fungerar för sin del som ett incitament för de ekonomiska aktörerna att säkerställa att deras produkter överensstämmer med kraven. Marknadskontrollmyndigheten kan informera konsumenterna om farliga produkter genom meddelanden. Marknadskontrollmyndigheten kan också ålägga den ekonomiska aktören i fråga att på dennes egen bekostnad informera konsumenterna.

Också strängare straff kan påföras för allvarigare lagbrott. I fråga om leksaker och konsumtionsvaror kan exempelvis en ekonomisk aktör med stöd av 50 § i konsument säkerhetslagen (920/2011) dömas till böter för en konsument säkerhetsförseelse. Enligt 44 kap. 1 § i strafflagen (39/1889) är minimistraffet för hälsobrott böter och maximistraffet sex månaders fängelse.

Utöver det samarbete som olika marknadskontrollmyndigheter bedriver med varandra bedriver marknadskontrollmyndigheterna dessutom samarbete med olika intressentgrupper. Samarbete bedrivs exempelvis genom delegationen för ärenden som gäller bedömning av överensstämmelse med kraven samt vid regelbundna samarbetsmöten mellan marknadskontrollmyndigheterna och intressentgrupperna. Intressentsamarbetet är ett av de viktigaste temana för den

verksamhet som delegationen för ärenden som gäller bedömning av överensstämmelse med kraven bedriver år 2015.

1.7. Allmänna ramar för samarbetet med andra medlemsstater och tredjeländer

Marknadskontrollmyndigheterna samarbetar aktivt med andra nationella och europeiska myndigheter. Samarbetet bedrivs såväl bilateralt som multilateralt, bl.a. i form av gemensamma kontrollprojekt och informationsutbyte av olika slag. Ett betydande samarbete mellan medlemsländernas myndigheter bedrivs i de olika produktsektorernas administrativa samarbetsgrupper (ADCO-grupperna). Marknadskontrollmyndigheterna deltar också i sådana projekt som marknadskontrollmyndigheternas informella samarbetsorgan PROSAFE genomför.

Samarbetet med andra medlemsstater och samarbetet med tredjeländer sker huvudsakligen sektorsvis.

1.8. Bedömning av och rapportering om marknadskontrollåtgärder

Finland har ingen horisontell plan för utvärdering av marknadskontrollåtgärderna. Rapportering och utvärdering sker i stället sektorsvis. Med tanke på den horisontella utvärderingen av marknadskontrollåtgärder skulle det vara nyttigt att utveckla gemensamma riskbedömningsmetoder.

1.9. Branschövergripande marknadskontrollåtgärder som planerats för 2015

I Finland är marknadskontrollåtgärderna huvudsakligen sektorsvisa. I några aktuella marknadskontrollåtgärder deltar dock marknadskontrollmyndigheter från fler än ett förvaltningsområde. Ett nationellt aktuellt tema är marknadskontrollen av produkter som säljs på internet. Under den senaste tiden har dessutom marknadskontrollmyndigheterna, ekonomiska aktörer och dataombudsmannen tillsammans övervägt förutsättningarna att använda uppgifterna i butikernas stamkundsregister i återkallelsesituationer. Nämnda projekt fortsätter också 2015.

Eftersom bestämmelserna i direktivpaketet ska tillämpas nationellt från och med den 20 april 2016 och det planerade produktsäkerhets- och marknadskontrollpaketet inte har framskridit i rådet enligt förväntningarna, har Finland övervägt stiftande av en horisontell lag om marknadskontroll som skulle innehålla de bestämmelser om marknadskontroll som ingår i direktivpaketet. Beredningen av lagen om marknadskontroll pågår som bäst.

Vid marknadskontrollen bör man överväga behovet att utveckla horisontella riskanalysmetoder och gemensamma indikatorer för marknadskontroll.